

Olimpiada chemiczna

Olimpiada chemiczna w Polsce Ludowej ma swoją historię. Ministerstwo Oświaty organizując olimpiady: matematyczną i fizyczną, postanowiło zorganizować też olimpiadę chemiczną, której potrzebę wyczuwało szkolnictwo średnie. W dniu 5 października 1951 r. *Wanda Słowikowska*, ówczesna uczennica XI klasy Państwowej Żeńskiej Szkoły Ogólnokształcącej w Warszawie, jako przewodnicząca szkolnego Koła Chemicznego złożyła Radzie Pedagogicznej projekt urządzenia olimpiady chemicznej; pod kierunkiem nauczyciela *Gustawa Langiego* opracowała regulamin olimpiady chemicznej i materiały projektu przesłała do Ministerstwa Oświaty i Ministerstwa Szkół Wyższych. W roku 1954 pracownicy Katedry Chemii Nieorganicznej Uniwersytetu Warszawskiego złożyli także projekt regulaminu olimpiady chemicznej.

Olimpiada chemiczna ma na celu pogłębienie wśród młodzieży zainteresowania nauką chemii, podniesienie poziomu i wyników nauczania chemii w szkołach średnich, upowszechnienie metod pracy dydaktyczno-wychowawczej tych nauczycieli i instruktorów, których wychowankowie osiągnęli w olimpiadzie chemicznej najlepsze wyniki.

Realizacja olimpiady nie była zadaniem łatwym, ponieważ wymaga dobrze urządzonych la-

boratoriów chemicznych. W latach 1953/54 Ministerstwo Oświaty zleciło Dyrekcji Pałacu Młodzieży w Stalinogrodzie zorganizowanie olimpiady chemicznej. Dyrektor Pałacu Młodzieży *Leon Małkowski* oraz kierownik Sekcji Chemicznej W.O.D.K.O. *Tymoteusz Szarszaniewicz* w oparciu o Politechnikę Śląską i Polskie Towarzystwo Chemiczne — Oddział w Gliwicach — zorganizowali wstępną olimpiadę chemiczną, w której wzięła udział młodzież z czterech województw: stalinogrodzkiego, opolskiego, poznańskiego i kieleckiego. Do zawodów przystąpiło 1036 uczniów.

W roku szkolnym 1954/55 Ministerstwo Oświaty powołało Komitet Główny Ogólnopolskiej Olimpiady Chemicznej. W skład Komitetu weszli przedstawiciele wydziałów chemicznych szkół wyższych, Centralnego Ośrodka Doskonalenia Kadr Oświatowych, Polskiego Towarzystwa Chemicznego, Związku Nauczycielstwa Polskiego, Ministerstwa Oświaty oraz przemysłu chemicznego. Komitet Główny Olimpiady Chemicznej powołał okręgowe komitety w Warszawie, Poznaniu, Łodzi, Lublinie, Gdańsku, Szczecinie i w Stalinogrodzie. Komitet Główny Olimpiady Chemicznej ma swą siedzibę w Pałacu Młodzieży w Stalinogrodzie.

Zawody olimpiady chemicznej są 3-stopniowe. Eliminacje I i II stopnia odbywają się w wy-

znaczonych okręgach pod kierunkiem komitetów okręgowych, wg instrukcji szczegółowo opracowanych przez Komitet Główny.

Do udziału w olimpiadzie chemicznej w r. szk. 1954/55 zgłosiło się ogółem 3053 uczestników: uczennic i uczniów X i XI klas szkół ogólnokształcących, oraz III i IV klas liceów pedagogicznych (na wnioszek nauczyciela wyjątkowo można dopuścić uczniów klas IX szkół ogólnokształcących i klas II liceów pedagogicznych).

Zawody I stopnia odbywają się na terenie szkół i mają charakter prac domowych. Przed eliminacją I stopnia zawodnicy otrzymują 16 zadań wstępnych z zakresu stechiometrii i chemii ogólnej. Po zadaniach wstępnych otrzymują oni 4 zadania zasadnicze I stopnia. Uczestnik zawodów rozwiązuje zadania w domu, przy czym wolno mu korzystać z książek, naradzać się z kolegami, a nawet zwracać do nauczyciela o wyjaśnienie wątpliwości. Wykonane prace oddają zawodnicy we wskazanym terminie swemu nauczycielowi. Nauczyciel odrzuca prace wyraźnie błędne i niesamodzielne, a dobre i samodzielne wraz z krótką opinią przesyła do Komitetu Okręgowego. Przewodniczący Komitetu Okręgowego przydziela każdą pracę do oceny dwom recenzentom. Komitet Okręgowy ustala listę zawodników do zawodów II stopnia wg zasad ustalonych przez Komitet Główny.

Ostatecznie Komitet Główny zapoznając się szczegółowo z materiałem zatwierdza listę uczestników II stopnia.

Do zawodów II stopnia zakwalifikowano 447 zawodników. Zawody odbyły się 30 i 31 marca 1955 r. we wszystkich okręgach równocześnie. Przed zawodami II stopnia uczestnicy otrzymali 4 zadania wstępne obliczeniowe i 2 zadania laboratoryjne o charakterze analitycznym i preparatywnym. Techniczną organizację zawodów II stopnia przeprowadza Komitet Okręgowy. Uczestnicy wykonują 4 zadania pisemne zasadnicze i dwa zadania eksperymentalne. Tematy opracowuje Komitet Główny, który ustala sposób i termin ujawnienia tematów, jak również techniczną stronę przeprowadzania zawodów. Zawody II stopnia odbywają się na terenie wyższych uczelni lub gabinetów chemicznych Sekcji Dydaktyczno-Naukowej Chemii W.O.D.K.O., Pałacu Młodzieży lub Młodzieżowego Domu Kultury. Tematy II stopnia posiadają wyższy stopień trudności.

Komitet Okręgowy ocenia oddane zadania i sprawozdania z zadań laboratoryjnych, opiniuje je oraz przesyła wnioski w ciągu tygodnia do Komitetu Głównego. Komitet Główny ustala listę zawodników III stopnia.

Eliminacje III stopnia odbyły się 4 i 5 maja 1955 r. Ogółem zakwalifikowano 126 zawodników, w tym w okręgach: warszawskim 24, poznańskim 11, łódzkim 34, lubelskim 13, gdańskim 16, szczecińskim 6, stalinogrodzkim 22. Zawody odbyły się w Pałacu Młodzieży w Stalinogrodzie i w laboratorium Katedry Chemii Nieorganicznej Wydziału Chemicznego Politechniki Śląskiej w Gliwicach. Zawodnicy opracowali 4 zadania pisemne i 2 zadania laboratoryjne.

Wręczenie nagrody pierwszemu zwycięzcy I Ogólnopolskiej Olimpiady Chemicznej — *Sławomirowi Wycechowi*. Od lewej: przedstawiciel przemysłu chemicznego — dr *Tadeusz Stobiecki*, przedstawiciel Ministerstwa Oświaty — *Władysław Chłapowski*, przewodniczący Komitetu Głównego Olimpiady Chemicznej — z. prof. *Tadeusz Pukas*, sekretarz naukowy Komitetu Głównego Olimpiady Chemicznej — *Alfreda Klucznik*, kierownik Sekcji Chemicznej C.O.D.K.O. — *Alojzy Paciorek*

Komitet Główny, uwzględniając uwagi Komisji nadzorującej, ocenia zadania oraz sprawozdania z prac laboratoryjnych i ustala listę zwycięzców. Pierwszych 10 miejsc w I Ogólnopolskiej Olimpiadzie Chemicznej zdobyli:

1. *Sławomir Wycech* — Warszawa
2. *Waldemar Gorzkowski* — Gdańsk-Wrzeszcz
3. *Krzysztof Papuziński* — Łódź
4. *Ditrich Becker* — Gdańsk-Wrzeszcz
5. *Tadeusz Krygowski* — Poznań
6. *Ewa Fiszer* — Sosnowiec
7. *Joachim Stołtny* — Rybnik
8. *Seweryn Zdan* — Poznań
9. *Janusz Boss* — Łódź
10. *Lidia Bukalska* — Częstochowa

Nadto nagrodzono dodatkowo dalszych 19 osób i 9 osób wyróżniono.

Zgodnie z zarządzeniem Ministra Szkolnictwa Wyższego — zwycięzcy III stopnia olimpiady chemicznej mają prawo wstępu na wyższe

uczelnie bez zdawania egzaminów wstępnych, na następujące kierunki studiów:

chemię i geologię w uniwersytetach;
chemię w wyższych szkołach pedagogicznych;
na wydziały: chemii, chemii spożywczej, ceramicznej, metalurgicznej, odlewnictwa, włókiennictwa, inżynierii sanitarnej, geologii — wyższych szkół technicznych;

na wydziały rolne z uwzględnieniem technologii rolno-spożywczej i mleczarskie wyższych szkół rolniczych;

na wydziały technologii żywienia zbiorowego, towaroznawstwa, inżynierijno-ekonomiczne, przemysłu rolno-spożywczego wyższych szkół ekonomicznych,

na wydział farmacji akademii medycznych.

Zakończenie I Ogólnopolskiej Olimpiady Chemicznej odbyło się 28 maja 1955 r. w Pałacu Młodzieży w Stalinogrodzie. Zaproszono kilkuset uczniów szkół średnich oraz rodziców i nauczycieli zwycięzców. W programie uroczystości adiunkt Politechniki Śląskiej, *W. Korpak*, wygłosił referat naukowy na temat pierwiastków chemicznych i ich izotopów. Zwycięzcom i nauczycielom zwycięzców rozdano nagrody i dyplomy. Po części oficjalnej odbyła się część artystyczna z udziałem artystów Opery Śląskiej i Polskiego Radia.

Owocem zorganizowanej Olimpiady Chemicznej jest realna współpraca szkół wyższych ze średnimi. Liczne głosy nauczycieli i uczniów szkół średnich dowodzą, że Olimpiada Chemiczna ożywiła wyraźnie prace kółek przedmiotowych chemii, podniosła poziom nauczania chemii, mobilizując nie tylko uczniów, ale i nauczycieli.

W r. szk. 1955/56 Ministerstwo Oświaty zleciło Komitetowi Głównemu zorganizowanie II Ogólnopolskiej Olimpiady Chemicznej. Komitet Główny w oparciu o doświadczenia olimpiady wstępnej i pierwszej ogólnopolskiej podniósł wymagania, szczególnie w zakresie prac laboratoryjnych, ponieważ w zawodach II i III eliminacji olimpiady wstępnej i I Ogólnopolskiej Olimpiady Chemicznej zauważono u uczniów duże braki w eksperymentowaniu chemicznym. Wobec tego oprócz przeczytania 2 książek z po-

danych 8 o charakterze ogólnochemicznym (np. „W zwierciadle chemii“ — *Wł. Gołembowicza*, „Jak badano materię“ — *Bubleznikowa* itp.) uczestnik II Ogólnopolskiej Olimpiady Chemicznej był obowiązany do rozwiązania 12 zadań (po 4 w miesiącach: październiku, listopadzie, grudniu) z zakresu stechiometrii, chemii ogólnej, nieorganicznej i organicznej, i wykonania 2 prac laboratoryjnych w pracowni szkolnego kółka przedmiotowego względnie w pracowni Młodzieżowego Domu Kultury. Tematyka prac laboratoryjnych była dowolna — z zakresu chemii analitycznej, preparatyki nieorganicznej i organicznej.

Do zawodów II Ogólnopolskiej Olimpiady Chemicznej zgłosiło się 1290 uczennic i uczniów, a więc liczba wyraźnie mniejsza, prawdopodobnie z powodu większych wymagań odnośnie prac laboratoryjnych.

Do eliminacji II stopnia dopuszczono 370 zawodników. Eliminacje II stopnia odbyły się w dniach 23 i 24 marca br. w siedmiu okręgach. W Gdańsku przystąpiło 47 zawodników, w Lublinie 36, w Łodzi 61, w Poznaniu 43, w Stalinogrodzie 102, w Szczecinie 34, w Warszawie 47. Zawody III stopnia odbędą się 4 i 5 maja br. w Pałacu Młodzieży w Stalinogrodzie i w laboratoriach Katedry Chemii Nieorganicznej Politechniki Śląskiej w Gliwicach. Tematy zadań pisemnych i laboratoryjnych wybiera z przesłanych przez nauczycieli oraz opracowuje własne Komisja Tematowa powołana przez Komitet Główny. W skład Komisji wchodzi pracownicy naukowcy Katedry Chemii Nieorganicznej i Katedry Chemii Organicznej Wydziału Chemicznego Politechniki Śląskiej w Gliwicach.

Wyniki i spostrzeżenia z II Ogólnopolskiej Olimpiady Chemicznej zostaną podane w dodatkowym artykule.

Komitet Główny Olimpiady Chemicznej opracowuje szczegółową broszurę o olimpiadzie chemicznej, zawierającą zbiór zadań chemicznych obliczeniowych i laboratoryjnych z odbytych dotychczas zawodów. Zbiór zadań ma być pomocą dla nauczycieli prowadzących zajęcia pozalekcyjne z zakresu chemii.